

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-91/20-1

Sprawa C-91/20

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

24 lutego 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Bundesverwaltungsgericht (Niemcy)

Data wydania postanowienie o wystąpieniu z wnioskiem od wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

18 grudnia 2019 r.

Strona skarżąca i wnosząca skargę rewizyjną:

LW

Druga strona postępowania w pierwszej instancji i druga strona postępowania rewizyjnego:

Bundesrepublik Deutschland

Odpis

Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny)

POSTANOWIENIE

[...]

VG5K511/18.A

Ogłoszono
w dniu 18 grudnia 2019 r.
[...]

W sprawie administracyjnej

małoletniego dziecka LW,
ustawowo reprezentowanego przez swoich rodziców,

[...]

strona skarżąca i wnosząca skargę rewizyjną,

[...] **[Or. 2]**

p r z e c i w k o

Bundesrepublik Deutschland,

[...]

druga strona postępowania w pierwszej instancji i druga strona postępowania
rewizyjnego,

Bundesverwaltungsgericht, pierwsza izba,

po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 18 grudnia 2019 r.

[...]

postanowił, co następuje:

Postępowanie zostaje zawieszono.

Na podstawie z art. 267 TFUE Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej zostają przedstawione następujące pytania prejudycjalne:

1. Czy art. 3 dyrektywy 2011/95/UE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisowi państwa członkowskiego, zgodnie z którym małoletniemu i będącemu stanu wolnego dziecku osoby korzystającej ze statusu uchodźcy należy nadać pochodny status uchodźcy (tak zwana ochrona rodziny uchodźcy) również w przypadku, gdy to dziecko – poprzez drugiego rodzica – posiada w każdym razie także obywatelstwo innego państwa, które nie jest identyczne z państwem pochodzenia uchodźcy i z którego ochrony może korzystać?
2. Czy art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95/UE należy interpretować w ten sposób, że ograniczenie, zgodnie z którym prawo członków rodziny do

świadczeń określonych w art. 24–35 tej dyrektywy może zostać przyznane tylko w zakresie, w jakim jest to zgodne z osobistym statusem prawnym członka rodziny, nie pozwala w okolicznościach opisanych w pytaniu pierwszym na przyznanie małoletniemu dziecku statusu uchodźcy pochodnego od osoby uznanej za uchodźcę? **[Or. 3]**

3. Czy dla udzielenia odpowiedzi na pytania pierwsze i drugie ma znaczenie to, czy dla dziecka i jego rodziców możliwy i rozsądny jest pobyt w państwie, którego obywatelstwo posiadają dziecko i jego matka, z którego ochrony mogą korzystać i które nie jest identyczne z państwem pochodzenia uchodźcy (ojca), czy też wystarczy, że jedność rodziny może zostać utrzymana na terytorium Niemiec na podstawie przepisów dotyczących pobytu?

U z a s a d n i e n i e:

I

- 1 Skarżąca [...], urodzona w 2017 r. na terytorium Republiki Federalnej Niemiec, żąda przyznania statusu uchodźcy jako członek rodziny. W każdym razie posiada ona obywatelstwo tunezyjskie. Kwestia, czy posiada ona również obywatelstwo syryjskie, nie została ustalona przez sąd.
- 2 Urodzona w Libii matka skarżącej jest obywatelką tunezyjską. We wniosku o udzielenie azylu ta ostatnia wskazała, że do czasu wyjazdu miała zwykłe miejsce pobytu w Libii. Jej wniosek o udzielenie azylu został oddalony. Według informacji przedstawionych przez skarżącą jej ojciec jest obywatelem syryjskim, narodowości arabskiej i wyznania muzułmańskiego. Status uchodźcy został mu przyznany w październiku 2015 r.
- 3 Decyzją z dnia 15 września 2017 r. [Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, (federalny urząd ds. migracji i uchodźców, zwany dalej „urzędem federalnym”)] oddalił wniosek skarżącej o udzielenie azylu jako oczywiście bezzasadny.
- 4 Zaskarżonym wyrokiem z dnia 17 stycznia 2019 r. Verwaltungsgericht Cottbus (sąd administracyjny w Chociebużu) uchylił decyzję z dnia 15 września 2017 r. w zakresie, w jakim wniosek skarżącej o udzielenie ochrony dotyczącej uchodźców został oddalony jako oczywiście bezzasadny, a nie tylko bezzasadny, lecz oddalił skargę w pozostałym zakresie. W ocenie tego sądu skarżąca nie spełnia przesłanek nadania statusu uchodźcy, ponieważ w Tunezji – „w jej **[Or. 4]** – w każdym razie – państwie ojczystym” nie ma uzasadnionej obawy przed prześladowaniem. Zgodnie z zasadą pomocniczości międzynarodowej ochrony uchodźców powinna ona, w odniesieniu do uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w Syrii, zdać się na skorzystanie z ochrony państwa tunezyjskiego, którego jest obywatelką. Nie ma ona również prawa do korzystania, w oparciu o ochronę uchodźców, z której korzysta jej syryjski ojciec w Niemczech, z ochrony rodziny uchodźcy na podstawie § 26 ust. 5 zdanie pierwsze w zw. z ust. 2 AsylG. Rozszerzenie ochrony międzynarodowej na osoby,

które – tak jak skarżąca – ze względu na swój status osobisty jako obywatele innego państwa mogącego zapewnić ochronę, a tym samym właściwie *a priori*, nie wymagają ochrony międzynarodowej, jest bowiem sprzeczne z mającym pierwszeństwo prawem Unii, a w szczególności z obowiązującą w jego ramach zasadą pomocniczości, która jest również zasadą ogólną prawa azylowego i międzynarodowego prawa uchodźców.

- 5 W uzasadnieniu skargi rewizyjnej skarżąca podnosi, że jest obywatelką tunezyjską. Małoletnim dzieciom pochodzącym od rodziców mających różną narodowość powinien zostać nadany status uchodźcy w ramach rodziny na podstawie § 26 ust. 2 w zw. z ust. 5 AsylG również w przypadku, gdy status uchodźcy został nadany tylko jednemu z rodziców. Nie sprzeciwia się temu zasada pomocniczości międzynarodowej ochrony uchodźców. Artykuł 3 dyrektywy 2011/95/EU zezwala państwu członkowskiemu, w przypadkach gdy ochrona międzynarodowa jest udzielana członkowi rodziny, przewidzieć rozszerzenie tej ochrony na innych członków tej rodziny, o ile nie są oni objęci jedną z podstaw wykluczenia wymienionych w art. 12 dyrektywy 2011/95/UE i o ile ich sytuacja, ze względu na konieczność utrzymania jedności rodziny, pozostaje w związku z celem ochrony międzynarodowej. W ramach ustawodawstwa należy szczególnie wziąć pod uwagę ochronę małoletnich oraz dobro dziecka. Wynika to również z art. 3, 9, 18 i 22 konwencji ONZ o prawach dziecka oraz z jej preambuły, a także ze wspólnego komentarza z dnia 16 listopada 2017 r., sporządzonego do tej konwencji.
- 6 Druga strona postępowania broni zaskarżonego wyroku. **[Or. 5]**

II

- 7 Postępowanie należy zawiesić. Na mocy art. 267 TFUE należy zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniami prejudycjalnymi sformułowanymi w sentencji postanowienia. Pytania te dotyczą wykładni art. 3 i art. 23 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz.U. L 337 s. 9) (zwanej dalej „dyrektywą 2011/95/EU”).
- 8 1. W prawie niemieckim do oceny prawnej zastosowanie ma Asylgesetz (ustawa o azylu, zwana dalej „AsylG”) w wersji opublikowanej w dniu 2 września 2008 r. (BGBl. I, s. 1798), ostatnio zmieniona przez art. 48 ustawy z dnia 20 listopada 2019 r. (BGBl. I, s. 1626). Zgodnie z § 77 ust. 1 zdanie pierwsze AsylG sąd opiera się w sporach odnoszących się do ustawy o azylu na stanie faktycznym i prawnym istniejącym w chwili ostatniej rozprawy.
- 9 Właściwe ramy prawne sporu stanowią następujące przepisy prawa krajowego zawarte w przywołanej ustawie:

„Paragraf 3 AsylG

(1) Cudzoziemiec jest uchodźcą w rozumieniu Konwencji z dnia 28 lipca 1951 r. dotyczącej statusu uchodźców [...], jeżeli:

1. z uwagi na uzasadnioną obawę przed prześladowaniem ze względu na rasę, religię, narodowość, poglądy polityczne lub przynależność do określonej grupy społecznej
2. przebywa poza krajem (krajem pochodzenia), którego jest obywatelem i z którego ochrony nie może lub ze względu na tę obawę nie chce korzystać [...]

Paragraf 26 AsylG

[...]

(2) Dziecko osoby uprawnionej do azylu, które jest stanu wolnego oraz pozostaje małoletnie w chwili złożenia wniosku o udzielenie azylu, uznaje się na wniosek za uprawnione do azylu, jeżeli uznanie **[Or. 6]** cudzoziemca za osobę uprawnioną do azylu nie podlega zaskarżeniu, a także nie może zostać odwołane ani cofnięte.

[...]

(5) Przepisy ust. 1–4 stosuje się odpowiednio do członków rodziny, w rozumieniu ust. 1–3, beneficjenta ochrony międzynarodowej. Status uchodźcy lub ochrona uzupełniająca zastępują uprawnienie do azylu. [...]

[...]”.

- 10 2. Pytania prejudycjalne mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i wymagają wyjaśnienia przez Trybunał.
- 11 2.1 Pytania prejudycjalne są istotne dla rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku skarżącej o nadanie jej statusu uchodźcy.
- 12 a) Skarżąca nie ma prawa do uzyskania statusu uchodźcy z własnego uprawnienia (§ 3 ust. 4 AsylG).
- 13 Osobom posiadającym co najmniej dwa obywatelstwa nie można nadać statusu uchodźcy, jeżeli mogą one korzystać z ochrony jednego z państw swojego obywatelstwa [...]. Wynika to z art. 1A pkt 2 akapit drugi konwencji dotyczącej statusu uchodźców z dnia 28 lipca 1951 r. (konwencja genewska dotycząca statusu uchodźców, zwana dalej „konwencją genewską”), w brzmieniu nadanym protokołem nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r. [...], który wyraża zasadę pomocniczości międzynarodowej ochrony uchodźców. Zgodnie z tym postanowieniem fakt nieskorzystania przez osobę, bez istotnej przyczyny wynikłej z uzasadnionej obawy, z ochrony jednego z państw, którego jest ona obywatelem, nie stanowi podstawy do uznania jej za pozbawioną ochrony państwa, z którego ona pochodzi. Również osoby posiadające tylko jedno obywatelstwo, mające jednakże uzasadnioną obawę przed prześladowaniem w odniesieniu do innego państwa (przykładowo państwa wcześniejszego zwykłego pobytu), muszą

zasadniczo zdać się na istniejącą ochronę zapewnianą przez państwo, którego są obywatelami (art. 1A pkt 2 akapit pierwszy konwencji genewskiej). W tym duchu należy interpretować również art. 2 lit. d) i n) dyrektywy 2011/95/UE oraz § 3 ust. 1 AsylG: jedynie osoba, która nie posiada ochrony, ponieważ nie korzysta ze skutecznej ochrony zapewnianej przez państwo pochodzenia w [Or. 7] rozumieniu art. 2 lit. n) dyrektywy 2011/95/UE, jest uchodźcą w rozumieniu art. 2 lit. n) dyrektywy 2011/95/UE [...]. Zgodnie z tymi zasadami nadanie statusu uchodźcy ze względu na uzasadnioną obawę przed prześladowaniem jest wykluczone w przypadku skarżącej. Skarżąca może bowiem uzyskać skuteczną ochronę w Republice Tunezyjskiej, państwie, którego jest ona obywatelką. Brak jest dowodów świadczących o tym, że Republika Tunezyjska nie byłaby gotowa i nie byłaby w stanie przyznać skarżącej niezbędną ochronę przed prześladowaniem i wydaleniem do Syrii, państwa pochodzenia jej ojca uznanego za uchodźcę, lub do państwa trzeciego (wydalenia łańcuchowe).

- 14 b) Jednakże małoletnia skarżąca spełnia określone w § 26 ust. 5 zdania pierwsze i drugie w zw. z ust. 2 AsylG przesłanki przyznania statusu uchodźcy małoletnim i będącym stanu wolnego dzieciom rodzica uznanego za uchodźcę. Jej syryjskiemu ojcu, zgodnie z jego oświadczeniem, został nadany status uchodźcy. Paragraf 26 ust. 2 w zw. z ust. 5 zdania pierwsze i drugie AsylG obejmuje również dzieci osoby uznanej za uchodźcę, które urodziły się na terytorium Niemiec. Stosunek pokrewieństwa z dziećmi nie musiał istnieć już w państwie, w którym uchodźca jest prześladowany. Z zastrzeżeniem prawa Unii prawo krajowe należy interpretować w ten sposób, że ochrona rodziny uchodźcy powinna zostać udzielona nawet wtedy, gdy członek rodziny posiada (również) obywatelstwo państwa, które go nie prześladowuje.
- 15 2.2 Pytania prejudycjalne wymagają wyjaśnienia przez Trybunał.
- 16 a) W pierwszym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym art. 3 dyrektywy 2011/95/UE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu przewidzianemu w § 26 ust. 2 w zw. z ust. 5 zdania pierwsze i drugie AsylG, na mocy którego organy krajowe są zobowiązane nadać małoletniemu i będącemu stanu wolnego dziecku osoby uznanej za uchodźcę – pochodnego od tej kwalifikacji – status uchodźcy również w przypadku, gdy dziecko i jego drugi rodzic mają obywatelstwo [Or. 8] innego państwa, które nie jest identyczne z państwem pochodzenia osoby uznanej za uchodźcę i z którego ochrony mogą oni korzystać.
- 17 Artykuł 3 dyrektywy 2011/95/UE zezwala państwom członkowskim na wprowadzenie korzystniejszych norm pozwalających określić, kto może zostać zakwalifikowany jako uchodźca, pod warunkiem że normy te są zgodne z dyrektywą w sprawie kwalifikowania.
- 18 aa) W orzecznictwie Trybunału wyjaśniono, że korzystniejsza norma jest zgodna z dyrektywą 2011/95/UE, jeżeli nie zagraża ogólnej systematyce lub celom tej

dyrektywy. Niezgodne są normy krajowe przewidujące przyznanie statusu uchodźcy obywatelom państw trzecich lub bezpaństwowcom, którzy znajdują się w sytuacjach pozbawionych jakiegokolwiek związku z celem ochrony międzynarodowej (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2014 r., C-542/13 [ECLI:EU:C:2014:2452], M'Bodj, pkt 44). Przypadek zastosowania takiego braku związku z celem ochrony międzynarodowej określają podstawy wyłączenia przewidziane w art. 12 dyrektywy 2011/95/UE. I tak, sprzeczne z zastrzeżeniem określonym w art. 3 dyrektywy 2011/95/UE są przykładowo przepisy krajowe, na podstawie których status prawny uchodźcy jest przyznawany osobom, które są wyłączone z możliwości jego uzyskania na podstawie art. 12 ust. 2 dyrektywy 2011/95/UE (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 listopada 2010 r., C-57/09 i C-101/09 [ECLI:EU:C:2010:661], B i D, pkt 115). Jeżeli w przypadku członków rodziny osoby uznanej za uchodźcę nie zachodzi którakolwiek z podstaw wyłączenia określonych w art. 12 tej dyrektywy i ich obecna sytuacja, zważywszy na potrzebę utrzymania jedności rodziny, wpisuje się w logikę ochrony międzynarodowej, art. 3 dyrektywy 2011/95/UE zezwala państwu członkowskiemu na rozszerzenie tej ochrony na innych członków tej rodziny (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 4 października 2018 r., C-652/16 [ECLI:EU:C:2018:801], Ahmedbekova i Ahmedbekov, pkt 74).

- 19 Rozszerzenie ochrony międzynarodowej na ścisłych członków rodziny beneficjenta ochrony międzynarodowej przewidziane w § 26 AsylG niezależnie od tego, czy dana osoba również sama spełnia podstawy ochrony, pełni zgodnie z prawem krajowym podwójną funkcję. Po pierwsze, jest ono oparte na doświadczeniu, zgodnie z którym w walce z siłami opozycyjnymi państwa nietolerancyjne mają tendencję do podejmowania działań, zamiast [Or. 9] wobec przeciwnika politycznego, z którym nie mogą sobie poradzić, wobec osób szczególnie bliskich prześladowanemu, aby w ten czy inny sposób osiągnąć jednak swój cel polegający na stłumieniu odmiennych poglądów [...]. Kontekst ten został podkreślony w motywie 36 dyrektywy 2011/95/UE. Dla państwa pochodzenia członka rodziny, uznanego już za osobę uprawnioną do ochrony, „od którego wywodzi się prawo”, zwykle nie ma znaczenia, że inny członek rodziny posiada obywatelstwo innego państwa, w którym jest bezpieczny przed prześladowaniem. Po drugie, § 26 AsylG wdraża ochronę rodziny wymaganą przez art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95/UE dla członków rodziny, którzy sami nie spełniają warunków udzielenia tej ochrony, „nadmiernie”, w sposób, który nie jest w takiej mierze wymagany przez prawo Unii. Ustawodawca krajowy nie zapewnia tym osobom świadczeń, o których mowa w art. 24–35 dyrektywy 2011/95/UE, na mocy przepisów szczególnych. W celu utrzymania jedności rodziny zapewnia on je w ten sposób, że przyznaje status beneficjenta ochrony międzynarodowej również innym członkom rodziny – z wyłączeniem osób, w przypadku których zachodzą podstawy wyłączenia określone w art. 12 ust. 2 dyrektywy 2011/95/UE (§ 26 ust. 4 AsylG) – niezależnie od samoistnego zaistnienia podstaw ochrony w przypadku danej osoby. Mając na względzie tę podwójną funkcję, automatyczne nadanie na podstawie prawa krajowego statusu uchodźcy członkom rodziny osoby, której status ten jest nadawany na podstawie dyrektywy 2011/95/UE, wykazuje w każdym razie co do zasady związek z logiką

ochrony międzynarodowej (ww. wyrok z dnia 4 października 2018 r., C-652/16, pkt 72).

- 20 bb) Wyjaśnienia przez Trybunał w świetle prawa Unii wymaga jednak kwestia, czy zgodne z ogólną systematyką i celami dyrektywy 2011/95/UE jest udzielenie ochrony dotyczącej członków rodziny uchodźcy również członkom rodziny osoby uznanej za uchodźcę posiadającym obywatelstwo państwa trzeciego, które nie jest identyczne z państwem pochodzenia uchodźcy i z którego ochrony korzystają, czy też jest to niezgodne z ich osobistym statusem prawnym. **[Or. 10]**
- 21 (1) Na niezgodność mogą wskazywać różne uregulowania dyrektywy 2011/95/UE i konwencji genewskiej, które, odpowiednio, odzwierciedlają zasadę pomocniczości międzynarodowej ochrony uchodźców. Zgodnie motywem 4 dyrektywy 2011/95/UE konwencja genewska, w brzmieniu nadanym protokołem nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r., stanowi fundament międzynarodowych regulacji prawnych dotyczących ochrony uchodźców. Zgodnie z art. 1A pkt 2 akapit pierwszy konwencji genewskiej w rozumieniu tej konwencji termin „uchodźca” stosuje się do osoby, która w rezultacie zdarzeń, jakie nastąpiły przed dniem 1 stycznia 1951 r., oraz na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa. Zgodnie z art. 1A pkt 2 akapit drugi zdanie pierwsze konwencji genewskiej w przypadku osoby posiadającej więcej niż jedno obywatelstwo określenie „państwo jej obywatelstwa” oznacza każde z państw, którego obywatelstwo ona posiada. Fakt nieskorzystania, bez istotnej przyczyny wynikłej z uzasadnionej obawy, przez taką osobę z ochrony jednego z państw, którego jest ona obywatelem, nie stanowi zgodnie z art. 1A pkt 2 akapit drugi zdanie drugie konwencji genewskiej podstawy do uznania jej za pozbawioną ochrony państwa, z którego ona pochodzi. Artykuł 1A pkt 2 konwencji genewskiej jest wyrazem pomocniczości międzynarodowej ochrony uchodźców.
- 22 Zasada ta znajduje odzwierciedlenie w motywach dyrektywy 2011/95/UE. Zgodnie z motywem 12 dyrektywy 2011/95/UE głównym celem tej dyrektywy jest w szczególności to, by państwa członkowskie stosowały wspólne kryteria identyfikacji osób rzeczywiście potrzebujących ochrony międzynarodowej. Zgodnie z motywem 15 dyrektywy 2011/95/UE obywatele państw trzecich, którzy są uprawnieni do przebywania na terytorium państw członkowskich nie z powodów związanych z potrzebą ochrony międzynarodowej, ale z powodów uznaniowych motywowanych współczuciem lub względami humanitarnymi, nie są objęci zakresem stosowania tej dyrektywy (zob. w tym względzie również wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2014 r., C-542/13, pkt 46).
- 23 Pod względem materialnoprawnym zasada międzynarodowej pomocniczości znajduje wyraz również w art. 2 lit. d) dyrektywy 2011/95/UE. To samo **[Or. 11]** dotyczy art. [11] ust. 1 lit. c) dyrektywy 2011/95/EU. Klauzula ustania wskazuje wyraźnie, że osoba korzystająca z ochrony we własnym kraju nie wymaga ochrony międzynarodowej (UNHCR, Podręcznik i wytyczne dotyczące procedur

i kryteriów określenia statusu uchodźcy na mocy Konwencji z 1951 r. i Protokołu z 1967 r. dotyczącego statusu uchodźców, w brzmieniu z grudnia 2011 r. <brzmienie wersji niemieckiej 2013 >, pkt 129). Za materialnoprawne odzwierciedlenie zasady pomocniczości międzynarodowej ochrony uchodźców jest częściowo uznawany ostatni człon zdania art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95/EU. W tym względzie osobisty status prawny („personal legal status”/„statut juridique personel”) jest wiązany z posiadaniem innego lub też kolejnego obywatelstwa {[...] tak też belgijska Conseil du Contentieux des Étrangers, według której art. 23 dyrektywy 2011/95/UE przypomina państwom członkowskim o konieczności uwzględnienia osobistego statusu prawnego członka rodziny („na przykład inne obywatelstwo”) <cyt. za European Asylum Support Office, Analiza sądowa: warunki przyznania ochrony międzynarodowej (dyrektywa 2011/95/EU), 2018, s. 109 i nast., pkt 640>}. Zgodność z osobistym statusem prawnym członka rodziny jest powoływana przez Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców w pkt 184 publikacji „Podręcznik i wytyczne dotyczące procedur i kryteriów określenia statusu uchodźcy na mocy Konwencji z 1951 r. i Protokołu z 1967 r. dotyczącego statusu uchodźców”, która jest niewiążąca z punktu widzenia prawa międzynarodowego, lecz mimo to zgodna z motywem 22 dyrektywy 2011/95/UE i którą należy mieć na uwadze jako pomoc w wykładni w celu zapewnienia jednolitości stosowania prawa. W punkcie tym stwierdza się w odniesieniu do art. 1A pkt 2 akapit drugi zdanie drugie konwencji genewskiej, co następuje:

„Jeżeli głowa rodziny spełnia kryteria określone w definicji, członkom tej rodziny jest zwykle przyznawany status uchodźcy zgodnie z zasadą jedności rodziny. Oczywiście nie można przyznać formalnego statusu uchodźcy członkowi rodziny, jeżeli status ten jest niezgodny z jego osobistym statusem prawnym. Członek rodziny uchodźcy może bowiem posiadać obywatelstwo państwa, w którym znalazł azyl, lub również obywatelstwo innego państwa i korzystać z ochrony tego państwa. W takich okolicznościach **[Or. 12]** nadanie mu statusu uchodźcy nie byłoby konieczne”.

(podobnie również Stały Komitet UNHCR, Questions relatives à la protection de la famille, Dok. EC/49/SC/CRP.14 z dnia 4 czerwca 1999 r., pkt 9, <https://www.unhcr.org/fr/excom/standcom/4b30a6i8e/questions-relatives-protection-famille.html>).

- 24 Zgodnie z art. 4 ust. 3 lit. e) dyrektywy 2011/95/EU ocena wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jest przeprowadzana indywidualnie dla każdego przypadku i obejmuje m.in. ustalenie, czy od wnioskodawcy można by racjonalnie oczekiwać, że powinien skorzystać z ochrony innego państwa, na którego obywatelstwo mógłby się powołać. Przepis ten transponuje materialne warunki uregulowane w innym miejscu w postaci zobowiązania organów administracji do

przeprowadzenia kontroli, która obejmuje w kontekście art. 1A pkt 2 konwencji genewskiej w szczególności wymóg ustalenia posiadania wielu obywatelstw [...].

- 25 Z proceduralnego punktu widzenia zasada pomocniczości międzynarodowej ochrony uchodźców została wyrażona w szczególności w art. 33 ust. 2 lit. b) i art. 35 zdanie pierwsze lit. b) dyrektywy 2013/32/UE.
- 26 Z powyższych rozważań mogłoby wynikać, że automatyczne rozszerzenie statusu uchodźcy na podstawie prawa krajowego na członka rodziny posiadającego obywatelstwo innego państwa, które nie jest identyczne z państwem pochodzenia uchodźcy i z którego ochrony może on skorzystać, jest sprzeczne z dyrektywą. Skutkowałoby to tym, że z poszanowaniem praw wynikających z art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95/UE jedność rodziny mogłaby zostać utrzymana nie poprzez przyznanie statusu uchodźcy na podstawie dyrektywy 2011/95/UE, jak przewiduje to prawo krajowe, lecz poprzez wydanie zezwolenia na pobyt na warunkach określonych w przepisach z zakresu prawa pobytu dotyczących łączenia rodzin. **[Or. 13]**
- 27 (2) Z drugiej strony za zgodnością rozszerzenia ochrony dotyczącej uchodźcy na skarżącą pomimo jej tunezyjskiego obywatelstwa przemawia okoliczność, że chodzi o pochodny status uchodźcy, który właśnie nie wymaga, aby członek rodziny sam spełniał kryteria statusu uchodźcy [art. 2 lit. d) dyrektywy 2011/95/EU]. Jeśli przyznanie takiego pochodnego statusu członkom rodziny jest zgodne z dyrektywą, nawet jeśli zostanie wykazane, że nie mogą oni mieć uzasadnionej obawy przed prześladowaniem, trudno jest wyjaśnić, dlaczego istnienie państwa pochodzenia udzielającego ochrony, które nie jest identyczne z państwem uchodźcy, powinno wyłączać prawo do przyznania (pochodnego) statusu uchodźcy. Możliwość skorzystania z ochrony państwa pochodzenia nie stanowi bowiem podstawy wyłączenia – w odróżnieniu od definicji statutu uchodźcy. Jest zatem możliwe, że nawet w takim przypadku rozszerzenie ochrony na członka rodziny wykazuje ze względu na samą konieczność utrzymania jedności rodziny wystarczający związek z celem – przyznanej uchodźcy – ochrony międzynarodowej. W sprawie Ahmedbekova Trybunał nie brał pod uwagę kwestii, czy jedność rodziny w państwie schronienia uchodźcy może również zostać zapewniona poprzez zezwolenie na pobyt wydane członkowi rodziny (zob. wyrok Trybunału z dnia 4 października 2018 r., C-652/16, pkt 73).
- 28 b) Wyjaśnienia wymaga ponadto znaczenie, jakie należy nadać zastrzeżeniu zgodności z osobistym statusem prawnym członka rodziny zawartemu w art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95/UE. Zastrzeżenie zgodności z osobistym statusem prawnym ma swoje źródło w poprawkach Parlamentu Europejskiego dotyczących wniosku Komisji Europejskiej w sprawie późniejszej dyrektywy 2004/83/WE. Sformułowanie „o ile status ten nie jest niezgodny z jej istniejącym statusem” było w swoim czasie wyjaśniane w ten sposób, że niektórzy członkowie rodziny mogą w pewnych okolicznościach mieć odrębny i odmienny status prawny, który może być niezgodny ze statusem ochrony międzynarodowej [sprawozdanie Komitetu ds. Wolności i Praw Człowieka, Sprawiedliwości i Spraw

wewnętrznych z dnia 8 października 2002 r. (KOM (2001) 510), C5–0573/2001–2001/0207 (CNS), s. 17, poprawka 22). [Or. 14]

- 29 UNHCR interpretuje rzeczzone zastrzeżenie w ten sposób, że istnieją okoliczności, w których zasada pochodnego statusu prawnego nie powinna być przestrzegana, a mianowicie w zakresie, w jakim członkowie rodziny sami pragną wystąpić o azyl, lub w zakresie, w jakim przyznanie im pochodnego statusu prawnego byłoby niezgodne z ich osobistym statusem prawnym, na przykład jeżeli posiadają obywatelstwo państwa przyjmującego lub ze względu na swoje obywatelstwo mogą powoływać na korzystniejszą normę [komentarz Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców <UNHCR> do dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osób, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony, oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz.U. L 304/12 z dnia 30.9.2004 R.) (s. 33 w odniesieniu do art. 23 ust. 1 i 2)].
- 30 W doktrynie podnosi się, że grupa adresatów zastrzeżenia jest ograniczona do obywateli przyjmującego państwa członkowskiego lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub obywateli państw trzecich uprawnionych do długoterminowego [...] pobytu. Jednakże nie wynika to z wymaganą jasnością z art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95/UE. Należy zatem postawić pytanie, czy zastrzeżenie, o którym mowa w art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95/UE, wyłącza z przyznania świadczeń, o których mowa w art. 24–35 dyrektywy 2011/95/UE, członków rodziny posiadających obywatelstwo państwa trzeciego, które nie jest identyczne z państwem pochodzenia uchodźcy i z którego ochrony korzystają, i tym samym w istocie odsyła ich do utrzymania jedności rodziny na podstawie prawa cudzoziemców [...].
- 31 c) Wreszcie, zdaniem sądu odsyłającego wyjaśnienia wymaga kwestia, w jakim zakresie dla udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne pierwsze i drugie ma znaczenie, czy dla małoletniego i będącego stanu wolnego dziecka i jego rodziców, mając na uwadze status uchodźcy jednego z rodziców oraz w świetle okoliczności konkretnego przypadku, jest możliwy i racjonalny ich pobyt w państwie [...], którego obywatelstwo posiada dziecko i jeden z rodziców i z którego ochrony mogą oni korzystać oraz które nie jest identyczne z państwem pochodzenia drugiego z rodziców uznanego za uchodźcę. W tym względzie należy wziąć pod uwagę okoliczność, że zgodnie z prawem niemieckim jedność rodziny w przyjmującym państwie członkowskim może co do zasady zostać utrzymana również na podstawie przepisów z zakresu prawa pobytu dotyczących łączenia rodzin, przy czym nie istnieje w tym względzie bezwarunkowe prawo obejmujące wszystkie możliwe sytuacje.
- 32 Pobyt uchodźcy w państwie obywatelstwa członków jego rodziny byłby niemożliwy, gdyby na przykład odmówiono mu wjazdu do tego państwa. Byłby on w każdym razie nieracjonalny dla niego, gdyby miał on obawiać się, że zostanie wydalony do państwa prześladowania lub narażony na ryzyko wydalenia

do państwa trzeciego (wydalenia łańcuchowe) (zasada non-refoulement). Jednakże w niniejszym przypadku racjonalność nie może mieć miejsca z samego tego względu, że osoba uznana w państwie członkowskim za uchodźcę – poza samym prawem pobytu – powinna móc niezwłocznie korzystać ze wszystkich praw związanych ze statusem uchodźcy; jest to całkowicie możliwe tylko w państwie, które nadało mu status uchodźcy (zob. również postanowienie Trybunału z dnia 13 listopada 2019 r., C-540/17 i C-541/17 [ECLI:EU:C:2019:964], Hamed i Omar, pkt 40). Ponadto nie jest jasne, czy w tym względzie należy uwzględnić również inne indywidualne warunki, które w świetle okoliczności faktycznych wydają się czynić niemożliwym lub nieracjonalnym pobyt uchodźcy, małoletniego i będącego stanu wolnego dziecka lub drugiego rodzica. Za takim uwzględnieniem mogłaby przemawiać zasada proporcjonalności.

[...]